

برای مهر ۹۵ زمینه پذیرش ریسک بالای این مدل اجرایی خاص در همه مؤلفه‌ها و ارکان اجرایی شده که مناسب‌ترین واژه و عنوان برای این مدل خلاق و نوآور از نگاه مدیریت پروژه عنوان «یک اثر یک گام به آینده، TAG AND GO THE FUTURE» که خود عنوان جدید، بدیع و هدف‌دار است، می‌باشد.

اهداف

- ۱ تحقق سیاست‌های کلی و اهداف تحول بنیادین آموزش و پرورش در حوزه‌های تألیف و تولید محتواهای آموزشی و استفاده هوشمندانه از فرصت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات
- ۲ مشارکت اثربخش و همزمان استان‌ها و مناطق در امر تألیف و اعتبارسنجی کتاب‌های جدیدالتألیف
- ۳ جریان‌سازی و ایجاد جنبش ملی در استفاده فراگیر، هدفمند و مدیریت‌پذیر خدمات و تعاملات سازمانی و یاددهی - یادگیری در فضای مجازی ایمن و سلامت
- ۴ تغییر شیوه و الگوی سنتی انجام فرایند اعتبارسنجی کتاب‌های درسی با حذف تمام افزودنی‌ها
- ۵ شناسایی مشکلات و نواقص احتمالی محتوای تألیف کتاب‌های درسی (بسته آموزشی) تولید شده به‌صورت همزمان با تألیف (تدوین) و بهبود آن‌ها.
- ۶ ایجاد همسویی و همگرایی نسبی در تولیدات گروه‌های درسی مختلف در سطح خوشه‌های یادگیری مرتبط با اجرای برنامه‌های درسی مربوطه
- ۷ طراحی و ایجاد زیرساخت فنی و سامانه تعاملی هوشمند مدیریت‌پذیر کاملاً بومی
- ۸ تحقق شبکه یادگیری اجتماعی معلمان با ایجاد انجمن‌های علمی تخصصی و سامانه مدیریت دانش
- ۹ اقدام و عمل بهره‌ور با استفاده از روش‌های خلاق و نوآور مدیریت اجرایی پروژه کشوری در راستای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی.

ضرورت

فرایند اعتبارسنجی محتواهای کتاب‌های درسی یکی از



مدیریت نوین طرح اعتبارسنجی بر خط
محتوای کتاب‌های درسی جدیدالتألیف
پایه دهم

یک اثر یک گام به آینده

اهمیت و نقش منابع و مواد آموزشی و تربیتی در فرایند یادگیری مؤثر و پایدار دانش‌آموزان ایجاب می‌کند تا از تمامی فرصت‌ها، امکانات و فناوری و نیز مشارکت اثربخش و خرد جمعی معلمان و متخصصان در تألیف و تولید بسته آموزشی، از جمله کتاب‌های درسی مبتنی بر اهداف برنامه‌های درسی، هوشمندانه بهره گرفته شود. به منظور اجرایی شدن این پروژه، مدیریت اجرایی ویژه‌ای، مبتنی بر الگوی مدیریتی نوین با تلفیق و بهره‌گیری هوشمندانه از فرصت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات ایجاد شد و در یک برنامه یکپارچه با طراحی و تولید سامانه تعاملی و هوشمند اعتبارسنجی، برنامه‌ریزی، هماهنگی و اقدام مشارکتی و فعال، کلیه استان‌ها و دفاتر ستادی را در بازه زمانی بسیار محدود و فشرده برای موفقیت این پروژه بسیج کرد. از آنجایی که استقرار پایه دهم با شیوه جدید مستلزم برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی همسو با رویکرد سند تحول بنیادین، برنامه درسی ملی و مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش در تصویب جدول دروس و ساعات آموزشی بوده، زمان‌بر شدن فرایند تصویب جدول و ساعات دروس در شورای عالی آموزش و پرورش تا پایان سال ۹۴ و نیز ضرورت تأمین کتاب‌های درسی

فرایند اعتبارسنجی محتواهای کتاب‌های
درسی یکی از اقدامات اساسی سازمان
پژوهش می‌باشد

کتاب‌های جدیدالتألیف و افزایش رضایت‌مندی مخاطبان و قابلیت اجرا در کلاس درس مدنظر بوده که با طراحی و تألیف واحدهای یادگیری در هر ماده درسی و بارگذاری آن‌ها در سامانه چرخه حیات این سامانه آغاز و فاز اول پروژه اجرا گردید.

محورها و معیارهای فرایند اعتبارسنجی کتاب‌های درسی جدیدالتألیف دهم در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ الف. معیارهای مرتبط با یادگیرنده

- تناسب محتوا با توانایی‌های جسمی و ذهنی دانش‌آموزان
- جذاب و ترغیب‌کننده بودن محتوا و تناسب آن با علایق دانش‌آموزان
- تناسب زبان و نگارش محتوا با توانایی‌های دانش‌آموزان (استفاده از واژگان درخور فهم دانش‌آموز، قابل درک بودن جملات، طول جملات، سلیس و روان بودن متن و دستورالعمل‌ها، ویرایش ادبی و...)
- تناسب محتوا با آموخته‌ها و تجارب پیشین دانش‌آموزان

ب. معیارهای مرتبط با محتوا

- تبیین مناسب جایگاه و نقش کتاب در پایه و دوره تحصیلی
- تبیین مناسب جایگاه و اهمیت درس و انواع فعالیت‌هایی که دانش‌آموزان باید انجام دهند (در مقدمه کتاب)
- تبیین مناسب ساختار محتوا و کارکرد مؤلفه‌های مختلف درس‌ها و نیز رویکردهای یاددهی - یادگیری و ارزشیابی برای معلمان (در مقدمه کتاب)
- وجود پیش‌سازمان‌دهنده‌ها، وجود خلاصه فصل، وجود بخش پایان فصل
- هماهنگی عناوین اصلی و فرعی، وجود زیرنویس، وجود ارجاعات، شماره‌گذاری عنوان و شرح جداول، نمودارها، تصاویر و ...
- کفایت و انسجام مطالب ارائه شده
- کفایت تعداد و تنوع فعالیت‌ها و تمرین‌های پیش‌بینی شده (تناسب تعداد و دشواری فعالیت‌ها با اهداف و بودجه‌بندی مفاهیم و دروس، تناسب نوع فعالیت‌ها با سطوح دشواری مورد انتظار اهداف)
- توزیع متوازن و منطقی مطالب در فصول و درس‌ها
- تقدم و تأخر و ترتیب منطقی محتوا (چینش محتوا از ساده به دشوار و از عینی به انتزاعی)

اقدامات اساسی سازمان پژوهش می‌باشد. رویه اجرایی معمول و سابق آن نیازمند حضور گسترده معلمان، دبیران و متخصصین موضوعی به صورت جلسات حضوری در سازمان و استان‌ها، چاپ و تکثیر پیش‌نویس‌های کتاب‌های درسی به تعداد هر دبیر، ارسال پیش‌نویس محتوای تألیفی به استان‌ها، دریافت نظرات استان‌ها از طریق پست و جمع‌آوری آن‌ها و در نهایت اعمال آن توسط مؤلفین می‌باشد. زمان‌بر بودن و مشکلات فراوانی همچون تردد، اقامت، تعطیلی کلاس درس دبیران شرکت‌کننده در جلسات و بازیابی اطلاعات در روش گذشته موضوعات اصلی، ضرورت اجرای مدیریت نوین، طرح اعتبارسنجی کتاب‌های جدیدالتألیف می‌باشد. لذا در اجرای این پروژه تلاش شده تا کلیه فرایندها، محتواهای تولید شده، با سطح دسترسی متفاوت در راستای اهداف و سیاست‌های طراحی آموزشی و برنامه درسی با کارکرد اختصاصی تنظیم و مدیریت شود.

روش اجرای پروژه

روش اجرای این پروژه، الگوی جدید خلاق و نوآورانه با عنوان «یک اثر یک گام به آینده، TAG AND GO THE FUTURE» تفکر راهبردی بوده که همراهی و همسویی همه ارکان اجرایی را در موفقیت این پروژه جذب و جلب کرده است به‌گونه‌ای که با تقسیم کار برای هر بخش از پروژه (WBS) و اجرای همزمان فعالیت‌ها (طراحی، تولید و توسعه امکانات سامانه تعاملی هوشمند اعتبارسنجی) به‌صورت گام به گام تکمیل و متناسب با نیاز هر بخش، دسترسی و بهره‌مندی اختصاصی برای هر فعالیت و فرد مهیا و امکان‌پذیر گردید. با این الگو و روش علاوه بر کسب نظرات و تولید مشارکتی کتاب و منابع بسته آموزشی با بهینه‌ترین شیوه و مدل، به نوعی شبکه یادگیری و سامانه مدیریت جامع دانش هوشمند ملی با اقدام داوطلبانه و مشارکت‌طلبی حداکثری معلمان، کارشناسان، مدیران، متخصصین موضوعی، انجمن‌های علمی و شبکه‌های اجتماعی مدیریت‌پذیر فراگیر شکل گرفته است.

در اجرای فرایند اعتبارسنجی، اجرای گام به گام با نگاه به آینده تحولات در دستور کار قرار گرفت. در گام اول پیاده‌سازی سامانه، فراگیر شدن این روش، آشنایی و مشارکت سازنده استان‌ها به‌ویژه دبیران و هنرآموزان در فرایند تألیف و اعتبارسنجی کتاب‌های درسی با هدف شناسایی کاستی‌های احتمالی محتواهای آموزشی

- ارتباط محتوا با محتوای پایه قبل (ارتباط طولی)
- ارتباط محتوا با محتوای کتاب‌های دیگر همان پایه (ارتباط عرضی)
- صحت و اعتبار محتوا (به‌روز بودن اطلاعات، مستندسازی اطلاعات ارائه شده)
- زمینه‌سازی برای مشارکت فعال دانش‌آموزان در جریان یادگیری
- زمینه‌سازی برای به‌کارگیری محیط‌های یادگیری متنوع (خارج از کلاس و مدرسه)
- ارتباط محتوا با زندگی واقعی دانش‌آموزان
- زمینه‌سازی برای استفاده از IT و فناوری‌های نوین در جریان آموزش
- متناسب بودن تکالیف یادگیری و سؤالات (کمک به استحکام یادگیری، انتقال یادگیری به موقعیت جدید، پاسخ به سبک‌های مختلف یادگیری، رفع بدفهمی‌ها توسط یادگیرنده، توزیع متناسب فعالیت‌ها از نظر سطوح دشواری آن‌ها)
- زمینه‌سازی برای استفاده از ابزارها و روش‌های مختلف ارزشیابی (پوشه کار، مشاهده، آزمون عملکردی، بررسی ارائه گزارش، مقاله و ...)
- ظرفیت محتوا برای ایجاد زمینه مشارکت فعال دانش‌آموزان در جریان یادگیری (ارائه محتوای درس به شیوه فعال)
- زمینه‌سازی برای به‌کارگیری محیط‌های یادگیری متنوع (خارج از کلاس و مدرسه)
- تنظیم محتوا براساس مهارت‌های اساسی یادگیری و روش‌های فعال آموزش
- برقراری ارتباط میان محتوا و زندگی روزمره دانش‌آموز (مسائل، مصادیق ...)
- وجود تناسب میان شیوه‌ها و ابزارهای ارزش‌یابی و هدف‌های واحد یادگیری
- فصل‌بندی موضوعی کتاب براساس معیارهای علمی و ملاک‌هایی نظیر سن مخاطبان، سطح یادگیری، علائق و نیازهای دانش‌آموزان
- توجه به تنوع محیط‌های یادگیری در تألیف کتاب‌های درسی
- قابلیت درس برای استفاده از ابزارها و شیوه‌های مختلف ارزشیابی (سؤالات بازپاسخ، پوشه کار، تهیه و ارائه گزارش، ساخت و طراحی، جمع‌آوری اطلاعات، نوشتن مقاله و ...)
- قابلیت اجرا در شرایط واقعی کلاس درس از حیث فضا،

- تجهیزات، امکانات، تعداد دانش‌آموزان و ...
- شرح و بسط مناسب محتوا و مفاهیم
- توجه به مباحث ارزش‌یابی از برنامه‌ها (ارزش‌یابی توصیفی، تکوینی، پایانی و ...)

ج. معیارهای مرتبط با شرایط اجرا

- قابلیت اجرا در شرایط واقعی کلاس درس از حیث فضا، تجهیزات و تعداد دانش‌آموزان
- تناسب محتوا با ساعات درسی (تعادل بین فصول، بین دروس، بین متون و تصاویر، در تخصیص زمان به فعالیت‌ها)
- تناسب محتوا با دانش و مهارت‌های پایه معلمان
- امکان پذیر بودن تهیه مواد و وسایل آموزشی لازم

د. معیارهای هنری و زیبایی‌شناسی

- هماهنگی و تناسب تصویر و متن
- رعایت تناسب نوع قلم با سن مخاطبان، متنوع بودن نوع قلم؛ تناسب اندازه قلم با سن مخاطب، متنوع بودن رنگ قلم، رعایت فاصله بین سطرها، رعایت فاصله کلمات در سطرها
- استفاده مناسب از فضا (پرهیز از تراکم یا خالی بودن بیش از حد)
- استفاده بجا و مناسب از عکس و نقاشی
- استفاده بجا و مناسب از نمودار، جدول، متمایز و برجسته‌کننده‌های متن، کادرهای درج خلاصه‌ها و ...
- وضوح تصاویر
- رسایی مضمون و پیام تصاویر و بخش‌های غیرمتنی
- تناسب تصاویر با تجارب زیسته مخاطبان
- نداشتن پیام‌های متعدد و ضمنی در تصاویر
- تناسب سبک تصویرگری با محتوا و مضمون
- تنوع در سبک تصویرگری
- متناسب بودن آناتومی حالات، حرکات و نسبت‌ها، تطبیق با واقعیت‌ها
- احترام به قومیت‌ها در تصاویر

ه. معیارهای قانونی و حقوقی

- توجه ویژه به اسناد بالادستی در تألیف کتاب به ویژه سند تحول بنیادی آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی
- استفاده مناسب از عناوین اصلی و فرعی در صفحات کتاب.